

Підготовка майбутніх вихователів дошкільця до формування етичних основ особистості вихованців

У статті проаналізовано методичні підходи до фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ України: професійне формування навичок закладання першооснов етичної культури дітей в сенситивному періоді їх особистісного становлення.

Ключові слова: особистість, вихователь ДНЗ, етика, етична культура, духовність.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Історичний екскурс у порушену проблему свідчить про її актуалізацію в умовах гуманізації всіх сфер життєдіяльності сучасної людини, в тому числі й дитини. Простори моральності в дошкільньому віці ще не обмежені, на щастя, ані географічно, ані адміністративно. Отож прояви дегуманізації слід розглядати з опертям на методологічне обґрунтування важливості етичного виховання з тим, аби їхній вплив, (таких проявів) мінімалізувати у просторі вплив сучасного дитинства загалом. Під таким кутом зору хочемо зосередити особливу увагу на професійній підготовці студентів-майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування етичних основ особистості в сенситивному – дошкільньому періоді особистісного становлення.

Аналіз досліджень і публікацій... Оскільки етична культура синтезує логічно вибудовану систему різносторонніх знань про людину, то її складники ставали предметом наукових досліджень філософів (М.Бердяєв, М.Бакунін, О.Лосєв, М.Монтень, Г.Сковорода, Н.Щуркова, Ч.Фромм та ін.), психологів (В.Зеньковський, В.Зінченко, Б.Неменський та ін.), педагогів (О.Богданова, О.Вишневський, П.Кононенко, В.Сухомлинський, М.Стельмахович, Н.Христич та ін.) на різних історичних етапах. Ми ж увиразнюємо доцільність розробки і впровадження спеціалізованого курсу фахової підготовки майбутніх вихователів з метою усунути в їхній роботі з дітьми ті прогалини, які все ще спостерігаються в сучасному соціумі під впливом мас-медіа чи упущень у родинному оточенні.

Формулювання цілей статті... Отож, **мету** статті вбачаємо в тому, щоб довести важливість опанування кожним випускником педагогічним інструментарієм етичного виховання дітей, прилучаючи їх, у такий спосіб, до етичної культури загалом.

Пріоритетним **завданням** нашої статті розглядаємо донесення до широкого загалу педагогів низки теоретичних і методичних засад, які розглядаємо запорукою здійснення систематичного підходу до виховання етичних першооснов особистості у період дошкільного дитинства. Спираємось у нашій роботі не лише на наявний досвід, а й на наукові здобутки вчених. Увиразнення виховних функцій етики у взаємодії із майбутніми педагогами розглядаємо важливою педагогічною умовою на шляху досягнення очікуваних результатів.

Виклад основного матеріалу... Етика як наука, що має багатовікову історію, акумулює сукупність знань про моральне життя людини і цілепокладається на сприяння її особистісному розвитку. Особливо це торкається опанування моральними цінностями, оскільки вони творять стрижень духовної культури особистості, основи якого слід закладати з перших років життя, тобто із дошкільного віку.

Власне у цьому вбачаємо виховний сенс етики, який укладали мислителі й педагогі-практики впродовж усієї історії розвитку людства на шляху його активних пошуків сенсу життя й моральних імперативів. Етика, відповідно, синтезувала на кожному етапі прогресивний досвід, спрямовуючи його на досягнення гармонійної взаємодії людини із довкіллям її буття. Підтвердженням для зазначеного вище розглядаємо ті праці філософів, які дослідники відносять до V сторіччя до нашої ери і які вони розглядають як надбання різних культурних регіонів – Китаю, Європи, Індії та ін.

Отож, цілком логічним є завдання етики, які правомірно розглядати за приналежні до різних культур і актуальні для різних історичних етапів їхнього цивілізаційного поступу. Маємо на увазі наступні завдання: навчати дітей позитивно взаємодіяти з довкіллям, опираючись на їхні найкращі інстинкти; виокремлювати і пояснювати базисні засади, які є необхідними для гуманного співіснування; формувати змалку вищі моральні почуття – братерство, мужність, самоповагу, орієнтування на ідеал та інше, а також унеможливлення таких стереотипів, згідно з якими людина може не зважати на потреби і наміри інших [1, с.10].

Цілком очевидно, що так сформульовані завдання сягають своїми витокami античної доби розвитку етики, у ній унаслідок синтезу тодішнього досвіду вже було означено виховні орієнтації, які розглядаємо вартісними з точки зору сучасності. Адже саме в них чи не вперше обстоюються активність і самодіяльність особистості, які стимулюють її думку й формування уміння приймати рішення. Безумовне значення етики цього періоду вбачаємо й в тому, що вона спонукала кожен людину до самоосмислення життя, його буття в соціумі, пізнання й привласнення гуманістичних цінностей шляхом пізнання сутності етичних понять, що набули в ці роки певного змісту. Власне їх змістове наповнення дає нам підстави і сьогодні трактувати етику як моральний аспект життя: погляди, переконання, ціннісні орієнтації у просторі буття, невтомні пошуки істини.

Щодо **предмету** нашого наукового і практичного пошуку в роботі зі студентами – майбутніми вихователями ДНЗ, важливо наголосити, що наш підхід максимально орієнтує кожного підопічного на те, що етика – це досвід поколінь, закони моральності й моральні імперативи, які мають історично доведену значущість, а кожне нове покоління лише привносить дециду чогось досі не знаного і не більше. Отож етика – основа усього виховного процесу.

Для доведення наших узагальнень, у своїй діяльності використовуємо приклади із реального життя, коли заперечення чи ігнорування моральними нормами всупереч чи ж на угоду жорстоко карало цілі покоління. Українська культура загалом, а також історія кожного етносу на Закарпатті, зокрема ілюструє фактичними матеріалами наслідки революційних перетворень, розкуркулювання, боротьби з релігією та знищення культових споруд, винищення цілих поколінь інтелігенції тощо. Натомість, пошуки сучасних соціологів, філософів і політиків відповідей на запитання – Чому ж так стрімко криміналізується суспільство? Чому в Україні ХХІ сторіччя з'явилися факти тероризму, процвітання корупції, соціального страху і всенародного безсилля – не завжди зводяться до того, що саме порушена і знищена мораль і моральність цілих поколінь стали умовами для розвитку всіх негараздів сьогодення.

Увагу студентів у різних формах виховних заходів звертаємо на те, що в кожному суспільстві, в тому числі й в Україні, важливо забезпечити, насамперед, тісну взаємодію і неперервність між виписаними в теорії етичними нормами і практичною їх реалізацією в житті кожного громадянина і суспільства загалом. По цьому спираємось на знання студентів із філософії, актуалізуючи в такий спосіб учення І.Канта про те, як залежить суспільний моральний прогрес від моральної мужності кожної особистості.

Таким чином, намагаємося спрямувати кожного вихованця у русло громадянської відповідальності за свою діяльність не лише в студентські роки, а й на майбутнє. Кожен майбутній вихователь має реальну змогу пізнати історію нації, її залежність від ціннісних орієнтацій і прагнень найпрогресивніших громадян, зрозуміти вагу моральних цінностей для розвитку українського суспільства в умовах, коли обстоюються євроінтеграційні процеси.

Для формування соціальної активності кожного студента, його прагнень до самореалізації, до діяльності з позицій її суб'єкта, сприятливими розглядаємо різні форми виховної роботи в позаурочний час, а також підготовки студентів до педагогічної практики. Виховний потенціал виховних заходів намагаємося зреалізувати шляхом синтезу знань, умінь і навичок, якими опановують майбутні вихователі під час аудиторних занять і змісту соціально значущої діяльності в різних осередках, за місцем проживання батьків дітей тих ДНЗ, в яких відбувається практика, під час спільних свят, фестивалів та ін. У сюжетах таких заходів особливе місце відводимо гуманізації, актуалізації морального розвитку, самовизначенню кожного і окреслення шляхів самоудосконалення, координації внутрішнього прагнення й активізації почуття власної гідності.

У доборі виховних заходів зі студентами особливої уваги надаємо урахуванню того, наскільки буде забезпечено пріоритети їхнього гуманістичного змісту, налагоджено взаємозв'язок між пізнавальною і безпосередньою практичною діяльністю, її емоційною насиченістю й окресленням суб'єктивного підходу до самовизначення особистості.

Актуалізація знань з етики спрямовується нами здебільшого на те, щоб апробованими методичними прийомами, скажімо – занурення в світ рефлексуючої етичної думки, розширювати і координувати спілкування кожного студента з педагогічним і батьківським колективом у ДНЗ, чітко висловлювати свою особисту позицію, утверджувати й активно обстоювати морально зорієнтовані акти поведінки поміж співкурсниками й у соціумі, загалом. Можемо із досвіду роботи стверджувати, що такий підхід до роботи з майбутніми вихователями суттєво нівелює негативні прояви в міжособистісних стосунках студентів – представників різних національностей і, найбільше, угорської [2; 3]. Робота викладачів зі створення педагогічних ситуацій, скажімо, ситуації успіху, впровадження різних методичних прийомів, які активізують моральний потенціал кожного студента, сприяє не лише напрацюванню певного поведінкового досвіду в аудиторії, а й його корекції за допомогою наставника [4].

Цілком очевидно, що підготовка майбутніх вихователів до такої діяльності з дітьми дошкільного віку є довготривалим процесом із чітко напрацьованою стратегією професійного ставлення, оскільки особистісний розвиток наших випускників вирізняється безпосередністю.

Висновки... Таким чином, у доцільно спланованих заходах викладачі зорієнтовані на те, щоб підготувати кожного студента до фахового переосмислення власного життєвого досвіду на основі опанування знаннями з етики, стимулювати усвідомлення моральних цінностей і вчинків, коли в реальному житті вони не завжди поціновані належним чином, а наслідки їх негативного впливу на етичний досвід (згодом на етичну культуру дітей) дошкільного віку можуть стати згубними для їхньої соціалізації. Оволодіння майбутніми вихователями методикою формування уявлень дошкільників про добро і зло, критеріями їхньої диференціації уможливує оздоровлення морального клімату сучасного світу Дитинства.

Загалом, фахова підготовка вихователів для сучасного українського дошкільця в означеному аспекті дає змогу стимулювати якість моральної свідомості кожної дитини в сенситивному періоді її особистісного розвитку. Для досягнення очікуваних результатів із вище означеного аспекта реалізації започаткованої нами проблеми особливу цінність убачаємо у творах усної народної творчості й добираємо їх без упередження щодо національних ознак, в утвердженні правил етикету певної культури, народних звичаїв і традицій із чітко вираженим ставленням дорослих і дітей до природного і соціального довкілля.

У тривалому і складному процесі фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до формування етичних основ особистості особливе навантаження покладаємо на нормативні методики, адже вони, зародившись у лоні дошкільної педагогіки, увібрали сукупну значущість моральних імперативів різних культур і унаслідок цього створили надійне підґрунтя для гуманізації навчально-виховного процесу для усіх вікових категорій вихованців – від народження – до дорослих.

Ураховуючи наші наміри ширше описати варіанти використання фахових методик задля успішного вирішення окресленої у статті проблеми, в подальшому розглянемо і обґрунтуємо методичні підходи в діяльності викладачів, які дають очікувані результати.

Список використаних джерел і літератури:

1. Ахутин А. Античная культура: Школы диалога культур / Ахутин А., Библер В., Курганов С. – М., 1995.
2. Голоннай В. В. Школа та освіта Закарпаття / Голоннай В. В., Росул В. В., Талапканич М. І. – Ужгород, 1997.
3. Сагарда В. В. Навчання і виховання учнів національних меншин у контексті регіональних особливостей: історія, реалії, проблеми, перспективи / В. В. Сагарда // Науковий вісник УЖНУ. – Серія: Педагогіка. Соціальна робота. – Ужгород, 1998. – Вип. 1.
4. Талапканич М. І. Осередок духовного життя – з думкою про вчителя / Талапканич М. І., Хименець В. В., Зимомря М. І. – Ужгород, 1996.

Анотація

Е.М.Добощ

Підготовка будучих вихователів дошкільного к формуванню нравственных основ личности воспитанников

В статье проанализированы методические подходы к профессиональной подготовке будущих воспитателей ДОУ Украины: профессиональное формирование навыков закладки первооснов нравственной культуры детей в сенситивный период их личностного становления.

Ключевые слова: *личность, воспитатель ДОУ, этика, этическая культура, духовность.*

Summary

О.М.Добощ

Preparation of the Future Teachers of Kindergartento the Forming of Moral Base of Pupil's Personality

The methodical approaches to professional preparation of the future teachers of Ukrainian kindergartens are analyzed in the article. The professional forming of children's ethical skills in the period of sensitive developing of their personality is defined.

Key words: *personality, teacher of kindergarten, ethics, ethical culture, spirituality.*

Дата надходження статті: «20» вересня 2012 р.